

Ild, Vulkanisme og et underjordisk Dødsrige. Denne Religion har formentlig tilhørt Polynesiens første Indbyggere. Et andet Sæt af religiøse Forestillinger knytter sig til Tane, Tangaroa og andre store Guder, til Lyset, Himlen og til et Dødsrige, der enten ligger i den øvre Verden eller i et fjernt Hjemland mod Vest; denne Lys- og Himmelregion skyldes formentlig en senere Indvandring. Karakteristisk er det, at Underklassens døde almindelig troedes at fare til det underjordiske Dødsrige, som netop derfor var af en ringere Beskaffenhed, medens Overklasse-Sjælene gik til Himlen eller til det fjerne Hjemland i Vest. Ganske vist var der foregaaet megen Blodblending mellem Over- og Underklassen; men endnu vedligeholdte den fra indvandrede Erobrere nedstammende Høvdingeadel et socialt Skel saa dybt, at det strakte sig tværs igennem den hinsidige Verden.

Gudmund Hatt.

Marstrand, Vilhelm: Aabenraa c. 1028-1523. 1933. 140 Sider. III.

Vilhelm Marstrands Styrke som historisk Forsker er hans specielle Indsigt som *Tekniker*, der ogsaa kommer ham til Gode, naar han behandler Æmner af Danmarks ældre Historie, hvor skriftlige Kilder flyder saa sparsomt. Hvor Marstrands tekniske Kundskab og Træning slippes løs paa Stoffet, kan han ofte sige og ramme noget aabenbart rigtigt. Hvor han ræsonnerer *alene* historisk, føler man sig ikke altid tryk. Men det skal billigvis indrømmes, at hvor han — som i Bogen om Aabenraa i det første Afsnit vil give Danmarks Historie igennem de ældste Tider — kræves en Viden fuldt saa stor som hans egen, som Forudsætning for at kunne fremsætte en saglig Kritik; her maa en hel Række Specialister træde til. Jeg vil derfor alene gøre opmærksom paa *det, der er Kærnen i hans Bog — og altid bør være Kærnen i enhver Byundersøgelse* — det, der er udtrykt i Undertittel: *Egnsplan — og byplanhistorisk Undersøgelse*.

Thi det værdifulde i Aabenraabogen ligger i den rigtige Opfattelse, at en By er en Organisme, hvis Historie rettelig kun kan paa-vises ved Studium af Bebyggelsens Udvikling og skiftende Form i nøje Forbindelse med Egnens almindelige topografiske Forhold, dens Vejforbindelser og Erhvervsmuligheder.

Broget nok tegner Byens Tilblivelse og første Udvikling sig, indtil den vokser sammen af forskellige Elementer til det middelalderlige Aabenraa, der først er nogenlunde færdig udformet i Midten af 13. Aarhundrede med efterfølgende Forandringer i Begyndelsen af 14. Aarhundrede.

Marstrand har tydeliggjort sin Paavisning af Byens ældre Udvikling ved en Række instruktive Kortarbejder. Atter her er han inde paa et rigtigt Princip for denne Art af Undersøgelser, hvis Resultater alene kan gives paa virkelig *anskuelig* Maade ved Hjælp af et systematisk udarbejdet Kortmateriale.

Vilh. Lorenzen.

Dr. Jürgen Siebert: *Der Spessart, eine landeskundliche Studie.*
17×24 cm, 163 S. 48 Ill. 4 Kort. Ferdinand Hirt, Breslau 1934.

Spessart, Landskabet Nord for Mainflodens Mellemløb, ligger afsides for de gængse Rejseruter og vil for mange maaske nærmest være kendt fra Hauff's Æventyr, hvor „der schreckliche Wald“ er en romantisk Digtters Baggrund for fantastiske Hændelser. Vil det heromtalte Værk derfor ikke faa Betydning som en fortræffelig geografisk Haandbog til Rejsebrug, saa er det dog i mange andre Henseender et Arbejde, hvis Resultater det er af stor Interesse at stifte Bekendtskab med.

Forf. inddeler Omraadet i tre, efter deres hele geografiske Fysiognomi, typisk forskellige Dele: Mairdalen, Vorspessart og Hinterspessart.

Mairdalen er baade hvad Natur- og Befolkningsforhold angaar, en selvstændig Helhed, der ikke skal omtales nærmere her.

Vorspessart, den mindre, vestlige Del, er landskabelig karakteriseret med den krystalline Undergrund, hvis variskiske Foldkarakter ikke spores i Landskabsformerne, der helt er præget af Vandløbserosionen, som har naaet et vidt fremskredent Stade med udmodellerede „Härtlinge“ af Kvartsit. Landskabeligt karakteriseres Omraadet som Parklandskab; — bebyggelsesmæssigt som gammelt Agerbrugsland paa god Forvittringsjord med spredte Rester af Fortidens Skovklædning.

Hinterspessart er derimod præget af Buntsandstein-Undergrunden og den deraf dannede ufrugtbare Sandjord. Geomorfologiske Hovedlinier udgøres af Erosionsskrænterne, betinget af de haarde Sandstenshorisonter. Overfladeformerne er de for et stærkt eroderet Plateauland karakteristiske. Bebyggelsen udgør kun Pletter i et helt sammenhængende Skovland, og det er Behandlingen af Bebyggelsesforholdene, der forekommer Anm. af størst almen Interesse, idet dette Naturomraades Inddragen under Kultur kun er faa Hundrede Aar gammel!

Den første bebyggelsesbetingende Faktor er Skovenes Jagtværdi, der c. 1300 gør en fastboende Befolkning ønskelig for Jagtherrerne